

Šiame numeryje:

Mūsų simfoninės muzikos įrekordavimo reikalu.
Vytautas A. Jonynas apie Tomo Venclovos poezijos vertimų antologiją.
Iš naujosios graikų poezijos: Konstantino Kavafio eilėraščiai.
Vietos lituanistikai įieškant: galimybės Ohio valstybiniame universitete.
Šv. Jono apreiškimas ir mes: pokalbis su kun. Vyt. Bagdanavičium.
Nauja pajėga mūsų pianistų tarpe.
Los Angeles dienraštis giria Jurašo spektaklį.
Naujai JAV LB Kultūros tarybai veiklą pradėdant.
Kiek išleidome knygų 1979 metais.

ŽIEDLAPIAI IŠ POEZIJOS SODŲ

VYTAUTAS A. JONYNAS

BALSAS ir pasaulinės poezijos. Sudarė ir išvertė Tomas Venclova. Išleido "Ateitis" 1979 m. Literatūros serija Nr. 18. Aplankas ir viršelis — Vytauto O. Virkau. Spaudė "Draugo" spaustuve Chicagoje. Knyga 200 psl., kainą — 6 dol., gaunama ir "Drauge".

Sio speiguoto vasario pradžioj išeivijos kultūrinio gyvenimo skliautą perskrodė keistas šviesulys. Pasirodė Tomo Venclovos sudarytoji vertimų rinktinė, pavadinta "Balsais", prigludžiant dar ir antrinę antraštę "Iš pasaulinės poezijos".

Bus žmonių, kurie to šviesulio reiškinio nepastebės, ar nepažįs jo vertę dėsio. Ir tai ne nuostabu. Visais laikais ir visur vertėjo darbas niekad nėra pelnes tinkamos pagarbos. Valėry Larbaud žodžiais, į vertėją žvelgiama maždaug kaip į ubagėlį šventoriuje. Ar ne keista, o daug yra šnekama apie milžinišką įtaką, kurią turėjo "Vaterio kančios", ir apie tai, kaip Walter Scott'o romanai pakeitė Europos istorijos sampratą. Kas šiandien žino, klausia George Steiner, kas vertė Goethe ir Walter Scott'ą, kas buvo iš tikrųjų pirmaisiais tų įtakų skleidėjais. Analizuodami romano santykį su visuomene, literatūros istorikai aprašo sukrečiantį poveikį, kurį Europoj padarė Fenimore Cooper'io ir Dickens'o romanai. Nė žodelio neužsimenama tačiau apie vertėją Au-

guste-Jean-Baptiste Defaucompré. Žodžiu, niekas nemėgsta užsiminti, kad vertimai prailgina meninio kūrinio gyvasties amžių ir praplečia jo valdas geografinę, istorinę ir kultūrinę plotmę.

Veikiausiai priešingai, įvairūs literatūros mėgėjai snobai niekad nepraleidžia progos pacituoti italų priežodžio "Traduttore — traditore", ir puikuodamies savo svetimų kalbų žinojimu, skuba aimanuoti, kad "tai ne originalas", aiškinti, kad grožinės kūrybos vertimas visad lieka vien "išvirkščia gobeleno puse", ar "konservuota braškė". Tikriausiai ir Venclovos didelis darbas susilauks panašių priekaištų. Apmaudžiau būtų, jei jis praeitų nepastebėtas, negirdomis, nes šis leidinys įdomus daugelio atžvilgiu.

Neužginčytina, kad jo pasirodymas nelauktas ir beprasmiškas, kaip kad būna beprasmiu perkūnijos griauėjimas pūgos siautulyje. Nepranašaujau jokių permainų, jokių pavasarių. Lūkesčiai lūkesčiai, bet vargu ar žiūnykščiam jaunimui jis turės kokį poveikį. Kažin ar vyresniems. Pernelyg tokio pobūdžio leidinys detonuoja, styro atsisėdęs nuo kasdieninių mūsų rūpesčių. Kas šiandien sielojasi dėl poezijos, ir dar kokių graikų, rusų ar lenkų. Lyrikos vertimų sumirguluoja tiek ir tiek periodikos puslapiuose, gūstels pečiai, nesuprasdami kuo jau Ven-

Pranas Domaitis (1880—1965) Gėlių puokštė (aliejus) Iš Lietuvos dailės instituto parodos M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje. Paroda dar atidara ir šį savaitgalį.

clovo vertimai čia įstabusni.

Tenka pripažinti, kad leidinio leidėjai ne kažin kiek stengėsi tą vandenskyros liniją pabrėžti. Kukli vertėjo pratarmė beveik užgauli savo lakoniškumu. Joje Venclova prisipažįsta darbavęs vertimų srityje bene penkiolika metų. Čia pat užsigeria esąs poetu. Toliau sakosi sudėjęs knygelęn pabirusius įvairiuose leidiniuose tekstus, niekuo neužsimindamas apie jų taisyms, vėlesnes versijas, sutiktas problemas. Pagaliau prisipažįsta, jog verčiamų autorių pasirinkimą nulėmęs asmeninis pomėgis, artumas poeto dvasios pasauliui. Užtat ir rinktinę laikas ne kuo kitu, ne kokių pasaulinės poezijos skerspjūviu, bet "asmenine antologija".

Kuklumas, kas to nežino, didėlė dorybė, bet tiems, kuriuos sujaudino "Balsų" brandumas, nebūtina pritarti autoriui. Niekam nepaslapstis, kad dauguma talpinamų tekstų yra buvę spausdinti periodikoje; stambia dalim "Poezijos pavasariuose". Dabar jie surinkti krūvon, surikiuoti naujajam. Pagal kraštus. Bet jei toji rikiuotė ir dėsninga, ji ne ką skaitytojui sako apie Venclovos raidą. Visų pirma kažkodėl pagailėta pažymėti vertimų datas, o toji chronologija vis tiek svarbi. Antra, iš vertėjo pastabų, priglauštų prie tekstų "Poezijos pavasariuose" (ir kurios neatrodė mums nebylėn), liko vien graužtukai. Sakysim, Cipriano Norvido eilės 1970 metų "Poezijos pavasary" palydimos tokio prierašo:

... "Užmirštas poetas šiandien pergyvena tikrą triumfą; žymi lenkų poezijos dalis plėtojasi "Norvido ženkle", o kritikai stato jį šalia Adomo Mickevičiaus.

Dinamiškos, talpios minties kupinos Norvido eilės susižaukia su mūsų laikų meniniu mastymu.

Lietuvoje Norvidas visai nežinomas, nors jis turėtų būti lietuviams toks pat artimas, kaip ir Mickevičius; jo pavardė lietuviška, o tėvas buvo žemaičių bajoras. Lietuva minima ir Norvido kūryboje.

Spausdiname keturis Norvido eilėraščius. Kaip ir beveik visi jo kūriniai, jie reikalauja komentarų. Generolas Juzefas Bemmas (1794—1850) — 1831 m. sukilimo dalyvis, vėliau vienas iš 1848 m. sukilimo vadovų Vengrijoje. Džonas Brownas (1800—1859) — amerikiečių nacionalinis herojus, kovojęs prieš vergiją, nuteistas ir pakartas Carlstone (Norvido eilėrašties paralytas dar neįvykdžius nuosprendžio). Žodžiai: "I Babiloną Jeruzalėn" (eil. "Baigęs plovimą") reiškia "dabarčiai, bet iš esmės ateičiai".

Arba 1968 metų "Poezijos pavasary" aptinkam tokius paaiškinimus:

"Dilanas Tomas mažai tėra verstas į kitas kalbas, nes vertėjams sudaro didelių sunkumų. Tų sunkumų neišvengė, žinoma, ir šių eilučių autorius; norėdamas nors apytikriai atkurti specifiską Dilano Tomo eiliavimo būdą, jis buvo priverstas kai kur suprastinti, ar tiesiog pakeisti prasminius akcentus, o besirūpindamas prasme, daug prarado eiliavime. Pasiteisint būtų galima nebent tuo, kad tobulas balansas čia iš viso neįmanomas".

Pristatydamas Baudelaire'o "Gulbę" ir "Kelionę", 1971 m. "Poezijos pavasary", Venclova primena skaitytojui, kad: "Lietuvoje Bodleras pažįsta-

mas gana seniai. Apie jį buvo skaitomas Vlodo Dubo kursas Kauno universitete; Bodleras darė įtaką vienam kitam lietuvių poetui — Leonui Skabeikai, Vytautui Mačerniui...".

Toliau jis nepagaili paaiškinimų:

"Spausdiname dviejų žinomų Bodlero eilėraščių vertimus. "Gulbės" mitologinės užuominos ne visai suprantamos be komentarų. Andromachė, trojėnų didvyrio Hektoro našlė, paėmė ir nelaisvę Achilo sūnus Piras (Neoptolemas), kuris ją suėmė su Hektoro broliu Helenu. Apsigyvenę Epire, Helenas ir Andromachė įrengė ten Trojos kopiją, idant galėtų apraudoti tėviškę likimą; mažas upelis buvo pavadintas Simoentu, kaip upė, skalaujanti Trojos sienas... Karuselė — aikštė Paryžiuje".

Visi tie paaiškinimai, autorių apibūdinimai, užuominos apie poveikius į lietuvių lyriką, kažkodėl nebepakartojami rinktinėje, tarsi jie nebūtų reikalingi dangių remiančiai savo išsimokslinimu ir apšvieta išeivijai. Žinėlės apie poetus nepaprastai kondensuotos. Užtat labai kruopščiai išvardinami poetų rinkiniai — dalykai, kurie be vargo randami biografiniuose žodynuose.

Nežinau ar Venclova yra klausęs kokių patarėjų, bet eiliniams skaitytojui patirti, kad poetas X "priklausė "turpistų" grupei, skatinusiai antiestetizmą ir turėjusiai opozicinių tendencijų", kažin ko neduoda. Tuo tarpu leidiniui jis įvedamas į nematytus poezijos rūmus, kurių salės galbūt jam atrakinamos pirmą kartą — vienos banguos, kitos vaikščiojimo linksmos, išdabintos išgaminiais, kurių akis neapėrija... Paslaugaus vadovo palyda tikrai jam nebūtų kliuviniui.

O "Balsai" yra tokiais rūmais. Savo įvairumu, apimtimi, blaškymusi visais azimutais. duoklė šio žimtmečio poezijai, įjimai prašoka viską, ką esam iki šiol turėję vertimų iš pasaulinės lyrikos srityje. Tai sakydami, nenorim paneigti kitų lietuvių vertėjų darbo, atlikto Nepriklausomybės laikmetyje ar išeivijoje. Bet jie buvo laisvi. Jiems neteko sielotis, ar jų darbas išvys spaudos šviesą. Stebint Tomo Venclovos brydę "Poezijos pavasariuose", junti, kad jo būta neklaužados. Kaip žinom, šio metraščio skiltyse nemažai yra vertimų. Kartais pusiau—užsakyminių, kai grupė poetų pliekia pluoštą lyrikos iš draugiškų respublikų, ar staiga pajunta beribį prierašumą anti-fašistiniams poetams. Tik vieną vienintelį kartą aptinkam Venclovos pavarde tokioj eskadrilėj. Šiaip jo įnašas visad iškrisdavo savo tonacija iš metraščio visumos. "Balsų" sąranga neleidžia pastoti "nepataikymų į koją", kai staiga "Poezijos pavasario" skiltyse išsivysdavam ištraukiama iš užmaršties Milašius ar Norvidas, bet tie dalykai buvo. Užtat nevisai mielas mums dainorėlis, "asmeninės antologijos" terminus, kurį taiko Venclova savo knygai. "Balsai" nėra, Dieve gink, pripuolamų tekstų kratiniui, tekstų, turinčių autorių sentimentaliją vertę. Juose prabyla užgažuoto poeto dvasia.

Du dalykai kelia nuostabą skaitytojuje, atsiskleidus rinkinį. (Nukeltas į 2 psl.)

Kertinė Parasė

Reprezentuokimės iki simfoninių viršūnių

Mūsų simfoninės muzikos įrekordavimo reikalu

Iš neseniai dar utopinėm atrodžiusių svajonių apie mūsų kultūrinę reprezentaciją šiame krašte jau šis tas gražiai realizuojasi. Antai, mūsųose dar tebeliepsnoja džiaugsminga egzaltacija paskutine literatūrine šviežienu — mūsų išeivikų rašytojų antologija anglų kalba.

O kaipgi yra su mūsų muzikine reprezentacija? Argi muzika nėra betampiškai natūraliausias ir paveikiausias ryšininkas mūsų dvasinio veido reljefui užčiuopti? Tad ar viskas mūsų padaryta lietuviškos muzikos pasiuntinyse įprašminti?

Beje, mes labiausiai čia nusidedam, neišnaudodami tų galimybių, kurias mums potencialiai galėtų suteikti amerikiečių radijas. Radijas šiais laikais juk yra viena iš pastoviausių bei efektyviausių muzikinės populiarizacijos institucijų. Kiekviename šio krašto didmiestyje yra bent dvejetas trejetas FM radijo stočių, aptarnaujančių klasikinę muziką auditorijos poreikius ir skleidžiančių jos populiarizaciją. Kai kurios jų tokią muziką transliuoja po keliolika valandų paroje, o viena kita — net ir dieną naktį be perstojo. Dėl to visai natūralu, kad tokiom stotim visada labai aktualios vis naujos programos, atseit, plokštelių praturtinimo klausimas. Jiem lietuvių kompozitorių simfoninė muzika yra, sąlygtumė, savotiška egzotika, tad, turint padoresnių įrašymų, jiem tokių plokštelių būtų ne taip jau sunku įpiršti. Kad tai galima įgyvendinti, rodo mūsų patirtis su pirmąsiais Bostono WGBH FM radijo stotim, kuri, sakysim, pernai vasario 16 dieną užpildė visų savo rytinę (net 5

valandų) Morning Pro Musica programą beveik ištais anapus išleistomis lietuviškos simfoninės muzikos plokštelėmis. Šis ir, kiek žinau, kiti analogiški pavyzdžiai įtikina, jog tokios rūšies plokštelės turėtų didelę paklausą ir ypačiai praverstų neretomis mūsų tautinių švenčių ar žymesniųjų kultūrinių įvykių progomis.

Žinoma, vienur kitur sutikume ir mum indiferentiškų stočių, kur gal reikėtų sumobilizuoti visus savo išvalgumo bei atkaklumo resursus, zonuojant ar išlaikant mum palankius kontaktus. Bet ar toks grandiozinis užmojis nebūtų vertas ir didelio mūsų rūpesčio ir neeilinio pasišventimo, kuris nepaskutinę vietą taip pat suponuoja ir akivaizdų tokių stočių finansinį rėmimą?

Tvirčiau savo plokštelėmis įsitvirtinę nors ir vienoj kitoj tokių didmiestų radijo programoj ir tuo būdu oro bangomis pakartotinai kontaktuodami jų klausytojų mases, mes pasiektume nepalyginamą didesnių rezultatų savo muzikinės reprezentacijos reikalui, negu kaip lig šiol retais sporadiniais simfoniniais koncertais salėse, taipgi labai brangiai kaštuojančiais, bet poros valandų trukmėje teklusomais tik relatyviai mažos vienkartinės auditorijos.

Tad tenelieka tai balsu, šaukiančiu tyruose! Mūsų kultūrinėje dienotvarkėje jau seniai mus spirgina vienas degantis punktas: galų gale viena kartą mum reikia visu rimtumu išspręsti ir mūsų muzikinės reprezentacijos aktualiąją problemą! Instrumentinėje muzikoje mum anaiptol dar neužtenka tos vienos, ką tik

(Nukelta į 2 psl.)

Tomas Venclova

Nuotrauka Vytauto Mažello

Žiedlapiai iš poezijos sodų

(Atkelta iš 1 psl.)

Pirmuoju yra vertimų kokybė. Nedažnai pajunti taip išskaidintą, išlaisvintą, pakylėtą į aukštį, gimtąjį žodį, nuplieskiantį šviesa tai, kas originalą skaitant, dunksojo prietemių, pilkšmės zonų.

Antruoju yra poeto T. Venclovos asmenybė. Jo noras žengti amžiaus taktą, jo erudicija, besalyginis tikėjimas meno, poezijos magiška galia. Nežinau, kuris jų didesnis savyje, bet tas alkis, besotis instinktas misti geriausiais Vakarų kultūros vaisiais kažkaip labiausiai jaudinantis. „Balsai“ laisvam pasaulyje gyvenančiam, pretenduojančiam į inteligentus skaitytojų yra kartu džiugi ir skaudi knyga. Svaigti todėl, kad kas žingsnis į drebina tvirtas, skambantis, gimtosios kalbos žingsnių aidas:

[mane pažvelgs naktis

nustėrus

Pro tuščias žiūronų stiklines...
Jei pajęsi, Visagali Tėve,
Atitolink taurę nuo manęs.

Dūrių į paširdžius todėl, kad kiekvienam puslapyje skaitytojas, kadaise sekęs poezijos tarpsmą, jaučia, kaip jo nutolta nuo tu puošnių poezijos sodų, kurių žiedlapiai dvelksmą atneša jam „Balsai“. Šia prasme, jei tektų išskirti vieną eilėraštį, išsakančią rinkinio esmę (jo „message“, kaip saktų amerikoniai), tai tokiu, man atrodo, būtų K.Kavafio „Itakės“.

Raktą į vertimų paslaptį, ir tuo pačiu į poeto Venclovos sielą, pateikia jo paties pasisakymas: „Be Achmatovos ar Kavafio aš neįsivaizduoju nei savo privataus, nei poetinio gyvenimo“. Užsiginęs pratarmė, kad nesąs poetu, autorius prisipažįsta, kad lyrikos pasaulis yra jam deguonių, gyvenimo būtinybė. Užtat „Balsai“ yra daugiau nei vertimų vėrinys. Tai žmogiškas dokumentas, vieno individo gyvenimo kovos istorija, savaip atskleidžianti Sovietijos disidentų mentalitetą. Bent išryškinanti tuos aspektus, kurie mums, mažaraščių Amerikoje, kartais sunkiai suprantami.

Būtu neteisu nutylėti, kad Venclova nėra vieninteliu rašytoju Lietuvoje, kuriam apkarto bėralinė Sovietijos rašliava. Užuominos apie užsienio literatūros trauką netaip jau retos Lietuvos rašytojų pasisakymuose: „... dabar jau neįsivaizduoju, kaip reiktų gyventi, neįsivaizduoju šalia savęs Maironio ar S. Nėries, Bloko ar Logovskajaus, Aragono ar Eluaro. Lorkos ar Nerudo“... „Nė nepajunti ir gauni diplomą, o tik paskui sužinai, kad yra Diurenmatas arba Sartras“... Tokių ir panašių atsidūsėjimų galima užtikti įvairuose pasikalbėjimuose. Tomo Venclovos atveju to atsidūsėjimo veidu į Vakarus būta kur kas radikalesnio, ir kadangi „Balsų“ pratarmė nieko nekalka apie vertimų genezę, vienintelė parankia nuoroda būtų Josifo Brodskio straipsnio ištrauka, pasakojanti, ką reiškia augti ir bręsti Sovietų Sąjungoje:

„Mes išnirom pokario griuvėsius, kai Valstybė buvo per daug užsiėmusi savo kailio lopymu, kad galėtų rimtai rūpintis mumis. Mes ejom į mokyklas ir nežūrint kokią egzaltuotą skystalą (elevated rubbish) mums ten dėstė mes aiškiai matom aplinkui save skurdą ir kančią. Griuvėsių „Pravdos“ puslapių neuždengsil

...Prekių kiekis buvo labai ribotas, bet kadangi mes nebuvom pažinę geresnių dienų, mums buvo vis tasia... Užtat mes neišsigudrem potrošio materialai. Daiktai, kuriuos mes vėliau jau galėjome įsigyti buvo prastai padaryti ir negražūs. Kažkaip mums buvo artimesnės mintys

apie daiktus, negu patys daiktai, nors, kai pažvelgdavom į veidrodį, nelabai žavėdavomės tuo, ką išvydavom.

... Kai darydavom moralinius sprendimus, jie rėmėsi ne tiek konkrečia gyvenimo tikrove, kiek standartais, pasisaviniais iš knygų. Visi mes godžiai skaitėm, ir visi pasiduodavom knygų įtakai. Knygos (galbūt todėl, kad jose esama tikslingumo) buvo mums absoliučiai užvaldžiusios. Dikcensas buvo mums daug realėnis už Staliną ir Beriją. Labiau nei bet kas, romanai veikė mūsų poelgius, pokalbių temas ir 90 proc. mūsų pašnekusių sukosį apie grožinę literatūrą. Ilgainiui tai imdavo darytis užburto ratu, bet mes netroškom iš jo ištrūkti.

Savo normomis ši karta buvo pati knygiskiausia visoj Rusijos istorijoje, ir tebūnie Viešpačiui už tai garbė. Draugystės iširdavo nesugrąžinamai, nesutariant kas geresnis: Hemingway'us ar Faulkneris. Hierarchija tame (literatūros) panteone buvo mums tikroju Centro Komitetu.

... Niekas nepažinojo geriau literatūros ir istorijos kaip tie žmonės; niekas nesugebėjo geriau rašyti rusiškai kaip jie ir niekas nežvelgė su didesne panieka į mūsų laikmetį. Tiems keistuoliams (characters) kultūra buvo svarbesnė už kasdieninę duoną ir miglo glamonę. Tai nebuvo, kaip gali pasimatyti kitiems, dar viena prarasta generacija. Tai buvo vienintelė rusų karta, susiradusi save, kuriai Giotto ir Mandelštamas turėjo daugiau prasmės negu jų pačių gyvenimas.

Vargingai apsidėję, bet vis vien kažkaip elegantiškai, vėtomai ir mėtomai buvę viršininkų, sprunka kaip zuikiai nuo visur esančių Valdžios šunų ir nemaziau visur esančių lapučių, sensų, palaužti, jie vis vien išlaikydavo savo aistrą neegzistuojančiam (ar teegzistuojančiam vien jų plinkančiuos pakaušius) daiktui, kuris vadinas kultūra. Beviltiškai atskirti nuo likusio pasaulio, jie galvojo, kad bent jis panašus į juos; nūnai jie žino, kad jis toks pats, tik daugiau apsidėjęs...

Kai aš visa tai rašau, aš užsimerkiau ir beveik matau juos, stovinčius prie nutrušusiose virtuvėlėse su stiklais rankoj ir ironiš-

Bronius Murinas

Is Lietuvių dailės instituto parodos M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.

ku šypsniu veiduos: „Nal... Nal... šypsos jie, Liberté, Egalité, Fraternité! Kodėl niekas neprideda: Culture“.

Joseph Brodsky. „Less than One“ The New York Review of Books Sept. 27, 1979. (vol. 26, No. 14) pp 14-41-48.

Gal nevisai atpažins save Tomas Venclova šioj grupinėj nuotraukoj, bet, skaitydamas „Balsus“, kažkodėl intuityviai pajunti tą „mohikanų dvasią“ — pagarbą tikrajai poezijai, nesutūpimą savyje, skausmingą susimąstymą ties kultūrų praeinamumu. Užtat dar kartą tenka perspėti, kad „Balsai“ nėra afiša, rodančia autoriaus apsiskaitymą, žavėjimąsi modernistais, nėra „asmeninė antologija“. Kaip besimatyti eklektiška iš pirmo žvilgsnio, ši rinktinė visumoj sumaniai perteikia pagrindinių mūsų amžiaus dvasios reiškių profilius ir turi tvirtą sąrangą. Nors nuotaikų atžvilgiu rinkinys mums amžiaus dvasios reiškių profilius ir turi tvirtą sąrangą.

Nors nuotaikų atžvilgiu rinkinys mums amžiaus dvasios reiškių profilius ir turi tvirtą sąrangą. Nors nuotaikų atžvilgiu rinkinys mums amžiaus dvasios reiškių profilius ir turi tvirtą sąrangą.

Roma Viesulas
Sala Omega (Nuotrauka A. Urbos)
Is Lietuvių dailės instituto parodos M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.

„Verčiant eilėraštį, nėra esminė problema įieškoti atitinkam formom ar struktūrom; ką reikia verst, tai poetinės teksto funkcijas. Kitaip sakant — įspūdi, kurį jos sukelia. Būtina perteikti teksto poetiškumą, ne jo išorinę formą — ar bent perteikti formą tais atvejais, kai akivaizdu, jog jina neatskiriamai susijusi su eilėraščio daromu efektu“. Visa tai, žinoma, yra teoretiški samprotavimai (knygų apie vertimo teoriją pagsausėjo, bet, kai tik prieinama prie poezijos vertimų, niekas nebando užginčyti, kad vertėjui būtina būti pačiam poetu). Savaimė aišku, kad kiekvienas posmas, kiekvienas dvielis — vis nauji, nelaukti išsūkiai. Visrakišio čia nepanaudos.

vientisumą sudaro du dalykai: vertėjo pietizmas tiems poetams, kuriuos nuengė žvėris — žmogus (Achmatova, Garcia Lorca, Mandelštamas, Pasternakas) ir pagarba „katedrų statytojams“ — T. S. Elliot, Saint John Perse, Ezra Pound —, kurių poetiniuose kolažuose — montažuose plazda susirūpinimas žmonijos kultūrinio kraičio išlikimu. Rinkinio privalumu yra ir tai, kad jame prieglobstį rado nuostabūs S. K. Kavafis, tas „baltas žmogelis, šiaudine skrybėlė, taikęs nustumti lazdele žemės rutulį nuo ašies“, ir lenkų poetai. Ne visuomet tuos vardus aptiksi amerikietiškoj antologijoje. Neblogai reprezentuojama ir rusų antrojo aukšto amžiaus lyrika, nors būtų galima pasigesti Bloko, Cvetajevės ir kitų. Bet tai turbūt visų antologijų lentis, kad neišvengiamai tenka ko nors pasigesti.

Sakytumėm, Venclovos atveju šis maudulys kiek kitokio pobūdžio. Jo vertimai turi galią pavergti žodžio lakumu, įtakingumu, niuansuotumu. Nepažįstant originalo, jie praskamba tarsi būtytė iš lietuvių lūpų. Taip, sakysim skamba F. Garcia Lorca „Kitaip“. Nėra tačiau jie transkripcija į kokią „venclovišką tarbę“, kaip atsitiko Valaičiui, verčiant Baltrušaitį. Nėra sulietuvinimais, nors vertėjo žodis ir leistųsi interpretuojamas kažkaip gimininga prasme: „Priklausau mokyklai, kuri vengia pažodinio vertimo ir stengiasi perteikti originalo struktūrą bei funkciją. Vertimas — idealu atveju — turi būti tikras eilėraštis, dargi toks pat skambus ir sudėtingas, daras tą patį įspūdį, kaip originalas“.

Iš tikrųjų jo samprata labai artima tai poezijai, kuri vyrauja šio šimtmečio pabaigoje, ir kurią išreiškia Georges Mounin šiais žodžiais:

„Verčiant eilėraštį, nėra esminė problema įieškoti atitinkam formom ar struktūrom; ką reikia verst, tai poetinės teksto funkcijas. Kitaip sakant — įspūdi, kurį jos sukelia. Būtina perteikti teksto poetiškumą, ne jo išorinę formą — ar bent perteikti formą tais atvejais, kai akivaizdu, jog jina neatskiriamai susijusi su eilėraščio daromu efektu“.

Visa tai, žinoma, yra teoretiški samprotavimai (knygų apie vertimo teoriją pagsausėjo, bet, kai tik prieinama prie poezijos vertimų, niekas nebando užginčyti, kad vertėjui būtina būti pačiam poetu). Savaimė aišku, kad kiekvienas posmas, kiekvienas dvielis — vis nauji, nelaukti išsūkiai. Visrakišio čia nepanaudos.

Pažodinio vertimo mėgėjai ras, be abejo, prieštą, bet apilai poetinis Venclovos talentas saugo jį nuo didelių suklupimų. Jis dažnai pasiekia virtuozų efektų. Taip, sakysim, Henri Michaux eilėraštyje „Naktys“ paremtam inkantacija, vidiniais rimais, balsio „i“ pabrėžimu, Venclova labai vykusiai išnaudoja mūsų kalbos resursus iki tokio laipsnio, kad kai kurie tokių „pasaulių“ skamba mūsų ausiai net geriau, efektingiau už prancūzišką tekstą:

Et sa fanfare, et sa plage
Sa plage en haut, sa plage
partout
Sa plage boit, son poids est
roi, et tout ploie sous lui
Sous lui, plus tendu qu'un fil
Sous la nuit
La Nuit.

Ir jos trimitai, ir jos krantai,
Krantai aukštai, krantai visur
Krantai, kurie geria, ir veria,
ir sveria, ir viskas neria po ja
Po ja, įtempta labiau negu
siūlas.

Naktyje
Naktyje.

Michaux ritminės formos, muzikalumas, išgaunamas onomatopėjom vilnijimo efektas, peizažo erdvingumas — visi tie efektai puikiai praskamba lietuviškam atakmenyje.

Tą meistriskumą pajuntam ir Robert Frosto „Beržuos“, eilėraštyje, kurį pradėjęs skaityti, skaitytojas stačiai pasimeta, taip jis skamba sava:

Kada eilė sulinkusių beržų
Šalia tiesaus pušyno išryškėja,
Man rodosi — juos palenkė
berniukas.
Bet ne berniukas kuprina
kamienus,
O šlapdriba. Tu juos dažnai
regi...

Arba Viktor Worozylski atveju vėl ta pati žodžio pilnatvė. Jo „Fašistinės valstybės“ savo pratisumu, lyriškumu, kuris čia ant pat prozos briaunos, atsišaukia tartum atklydusios iš Alb. Žukausko rinkiniu.

Žodžiu labai dažnai Venclovai pavyksta taip atkurti poetinį tekstą, rašytą svetima kalba, kad jis skamba kaip tikras eilėraštis, kurį ginta kalba. Conrad Aiken gabaliukas iš „Laiko uoloje“ (Svirplys pasakė svirplyui...) nušluostas žurnalui slappyvardžiu, manau paklaidintų ne vieną redaktorių.

Ne visi versti dalykai tiesa, vienodai žaismingi ir grakštūs. Tai ne vertėjo kaltė, ir galbūt čia nesantarvės su skaitytoju pradžia. Sklaidant knygelę, įkyriai skaitytoji kyla skundas: „o negalėjo

Kertinė parašė

(Atkelta iš 1 psl.)

kūrybinę mūsų padangę šviesiai perskrodusios kometos — pian. Andriaus Kuprevičiaus lietuviškos fortepijoninės muzikos puikios plokštelės! Problema išspręsta visu jos ūgiu, taigi ligi pat simfoninių viršūnių imtinai. Kurio būdu? Ogi padarius geriausią atranką iš vertingiausių mūsų išeiviskųjų kompozitorių simfoninių veikalų, būtina juos profesionališkai įreikduoti plokštelėse. Tą praktiškai gal patogiausia būtų įgyvendinti, sujungiant tokią išraišką su rimčiausio masto simfoninio koncertu, kurį atliktų koks solidus amerikiečių simfoninis orkestras su juo žinomo vardo dirigentu. Šiam monumentaliam projektui įvykdyti mes, žinoma, turėtume sukrauti aukščiausią, keliasdešimtąstantinę stirtą dolerių... Bet ar toks grandiozinis, skirtas nuolatinei mūsų kultūrinei reprezentacijai ateityje žygis nebūtų vertas visų mūsų vienkartinio, kad ir kraštutinio, finansinio patempimo? Mum visiem tai būtų pagrindinis kultūrinis egzaminas, kuriame, šiam pirmajam svarbos tikslui pasipausdami, turėtų dalyvauti lygiai Lietuvių fondas, lygiai ir visų elementariųjų kultūrinės savigarbos abėcėlė paskaitančių tautiečių specialieji ribesnės piniginių parama.

Tačiau ar mes, išeiviai, turime tokio meninio kalibro simfoninių kūrinių, kurių trąšymui mum, mastant realistiškai, tikrai būtų verta finansuoti taip kraštutiniai tempai, gal net su skriauda kitoms kultūrinėms pozicijoms? Kaip gražu ir reikšminga, jog į šį klausimą aiškiai teigiamai jau atsakė ir minėtai simfoninių veikalų atrankai mum jau šauniau, staigiai pradžia padarė tokia prestižinga amerikiečių muzikinė institucija, kaip Chicago's simfoninis orkestras. Kaip žinia, šis orkestras, diriguojamas Henry Mazerio, pereitų metų kovo m. 31 d. Orchestra Hall premjeroje atliktų komp. Juliaus Gaidelio simfoniją Nr. 4, šiemet oficialiai nominavo už ją Julij Gaidelį kandidatui žinomajai Pulitzerio premijai muzikos sektoriuje, gauti. Kompozitorius yra prašomas kartu su šios simfonijos partitūra prisiusiti ir jos magnetofoninį įrašą. Deja, jis tokio neturi, ir tai, be abejo, žymiai apsunkins mūsų kandidato padėtį premijos varžybose. O, kad mes taip būtume įrašų problemom jau prieš dvidešimt metų susirūpinę!

Zinau, mūsų tarpe atsiras ir tokių, kurie susigundys šios problemos šitokiu „lengviausiu“ išsprendimu: kaip nors taupiai, išsiverskime, pasinaudodami, tik dabartinę Lietuvoj gaunamu simfoninių įrašų derliu. Bet vietoj šitokio mūsų kraštutinio rezignavimo bene išmintingiausia mum būtų aprobuoti abiejų muzikinių Lietuvų proporcingai darnų kooperavimą, stipriauisiai begi skatinant ir iškylant išeiviskojo mūsų potencialo pilnutinį poreikį. Bandant įsiversti įrašais iš anapus, argi tai nebūtų mūsų bailus dezertyravimas iš kultūrinio fronto, mum, išeiviskajai tautos daliai, neatliekant savo kultūrinės pareigos, nesumokant savo kūrybinės skolos įmokų? Argi tai nebūtų kartu ir viešas politinis deklaravimas savo visiško bejėgiškumo, vasalinės kultūrinės priklausomybės nuo savo pavergto kamieno? Prieš šitokį defetistinį mūsų išeiviskųjų simfoninių reikalų traktavimą išeiti į kovą visokeriopa parama turėtų visi šviesnėjie išeiviai. Va, kaip tik šiuose dirvonuose išlieti savo patriotinės energijos perteklių kūrybinė linkme pozityviam darbui būtų tinkamiausia arena ir animes pereiniais metais Daunoro koncertą piktavusiems aktyvistams.

Visi broliai! Jungdamiesi, mes ne tik simfonines plokšteles išleistume, bet dar ir kalmus nuvertume, po jais visas savo praeities silpnynes aprašys palaidodami...

Stasys Liepas

Tu pourrais me conter des
choses plus drôles
Benue claret dont ma coupe
d'argent est pleine
Des histoires plus charmantes
ou moins folles
Laisse-moi tranquille avec ton
Lofoten.

Paskutinė ketureilė eilutė čia visiškai banali. Venclova verčia:

Papasakok man, sidabro taurę,
Ką nors gražaus, kad
nebebūčiau vienas,
Pradėk istoriją — ne tokią
šėdrią.

Kaip tą, apie lavonus
Lafotenuosi
Skambu, gražu, bet Milašiaus
prozinis įtarpas dingęs. Be to
„kad nebebūčiau vienas“ aiškiai
kamšalas įterptas, kad būtų
rimas.

A. Vaičiulaitis, tuo tarpu, kur
kas labiau laikos teksto, neparanda rimo, ir palieka styrot Milašiaus kupletinį prozaizmą
„Palik mane ramybėje“.

Puikus tu, yne, sidabrinė
mano taurė
Galėtumėi pasekti man, ką
nors smagiau
Istoriją žavesnę — bent ne
tokiai niauriai.
Nelisk su savo Lofotenais
man daugiau.

Išeitu, kad Vaičiulaitis vertimas pranašesnis, bet yra toks
bet... Atidžiau pažvelgę, matom,
kad jei Venclova toliau laikos
nuo pažodinio vertimo, jis kur
kas griežčiau paisy eilėraščio
struktūras. Milašius ištiesai
rimuoja šiame eilėraštyje 2 ir 4-tą
eilutę, ir toji ketvirtoji visad
baili.

(Nukelta į 3 psl.)

(Atkelta iš 2 pal.).

gias žodžiu "Lofoten". Venclo-
vai ši struktūra šventa. Vaičiū-
laitis tos sankabos nepaiso. Kas
teisus?

Asmeniškai man Vaičiūlaičio
vertimas (lygiai kaip ir kitų
tekstų, kurie yra abiejose kny-
gose, atseit "Balsuose" ir "Septy-
niose vienatvėse") yra artimes-
nis, bet ar galima tokius daiktus
lyginti tarpusavyje? (Kažkuriuo-
se poezijos vertėjų suvažiavimo
popieriuose teko matyti 16 ver-
sijų išversto į prancūzų kalbą
Milhaly Vörösmarty eilėraščio,
pavadinto "Senas čigonas"). Ne-
kalbami apie tai, jog dvasinio
sąito glaudumas tvirtėja, ver-
čiant vieną autorių, kad leng-
viau įsisavintų jo poetinį žodyną,
tuos daiktus stebint, išnyra švie-
sion ir sunkiau aptariamai, bet ne-
mažiau realūs, gyvenimiški, laik-
mečio žodyno dalykai. Kaip be-
būti, gal netaip svarbus yra Mi-
lašiaus eilėraščių būdas, kaip jo
siekiamybė išreikšti paskutine ei-
lute savo melancholijos ir nevili-
ties būseną. Yra vienlikmė slink-
tis, kulminuojanti tame paskuti-
niame taške. Abu vertėjai savo
laikmečio žodynu perteikia ny-
kius tonus, kuriais perpintas Mi-
lašiaus eilėraščių. Abu vertėia
paskutinį dvielių panašiai:

Ak tie negyvėliai iš Lofotenu
jie gyvensi, nekaip manoji
siela
(Venclova)
Ak tie numirėliai, net iš
Lofotenu, —
Numirėliai vis gyvensi nekaip
ašai.
(Vaičiūlaitis)

Ir kas gali žinoti, ar ne dėl to
vieno žodėlio "ašai" man Vai-
čiūlaičio vertimas skamba arti-
miau, nes tuoj pat atsišaukia
šitai Nepriklausomybės laikotar-
pio poetų karta, pradedant Kos-
su.

Žodžiu, grožio konkursas šioj
srityje, sunkiai įmanomas. Jau
vien todėl, kad net ir literatūros
teoretiniais klausimais šiuo at-
veju, neturim. Galima, sakysim,
prisiškalbioti minčių apie poezi-
jos neišverčiamumą aplamai, ar
sunkumus, verčiant į anglų ar
prancūzų kalbą, kitataučių rašti-
jof. Bet, jei neklystu, mažai kas
yra rašęs apie problemas, su ku-
riomis susiduria lietuvis vertėjas.
Manding Venclovos patirtis šioj
srityje duotų medžiagos serijai
straipsnių, jei ne studijai.

Kaip minėjome tų dalykų
"Balsuos" pasiūlykštima. O gaila,
nes skaitytojui kyla apšėiai ne-
aiškumų. Sakysim, esama teks-
to variantų. Baudelaire "Kelio-
nė" yra pabrėžtas kontrastas:

Ah, que le monde est grand

Vietos lituanistikai jieškant

Kokios galimybės Ohio valstybiniame universitete

L. RASLAVIČIUS

Ohio valstybinis (State) uni-
versitetas garsus ne tik savo fut-
bolo komanda, bet ir įvairiais pa-
siekimais mokslų ir menų srity-
se. Jis yra Columbus mieste.

Vykau į šį universitetą pasi-
informuoti apie sąlygas ir gali-
mybes lietuvių filologijos kated-
rai steigti, nes dr. R. Šilbajoris,
skatinamas savo šefo (slavų kal-
bų d-to vedėjo), įtikino mane,
kad būtų naudinga ten apsilan-
kyti, norint, po Harvardo pri-
trenkiančių išpuodžių, greičiau
grįžti į mums artimesnę realybę
ir tuo būdu susidaryti visuotinę
ir aiškesnę perspektyvą.

à la carté des lampes,
Aux yeux du souvenir que le
monde est petit.

Venclova vertėia šį dvielių:
Kokia ji didelė vaikystėj,
žibant lempai,
O pabaigoj — kokia maža ir
įprasta.

Sakykim, antitezė yra, bet kaž-
kodėl tas pabrėžimas "atminimų
šviesoj" dingęs. Nelaukčiausia
tačiau, kad 1971 "Poezijos pava-
saryje" Venclova laikėsi arčiau
originalo:

Ir žemė didelė, sužibus stalo
lempai,
O atminties šviesoj — maža ir
įprasta.

"Kellonės" tekstas nepaprastai
sunkus. Pilna povandeninių uo-
lų, kaip pvz. "La Circe tyrann-
nique aux dangereux parfums".
Venclova mini "narkozės prara-
jas", bet "pragaištingų moters
kvapų tironija" kažkas daugiau
už klinikinę narkozę. Visa tai ne-
sumenkina vertimo, nes pesimis-
tinis Baudelaire rūstavimas jame
skamba itin pakiliai ir pagaujan-
čiai. Vis vien sunku sutikti kad:

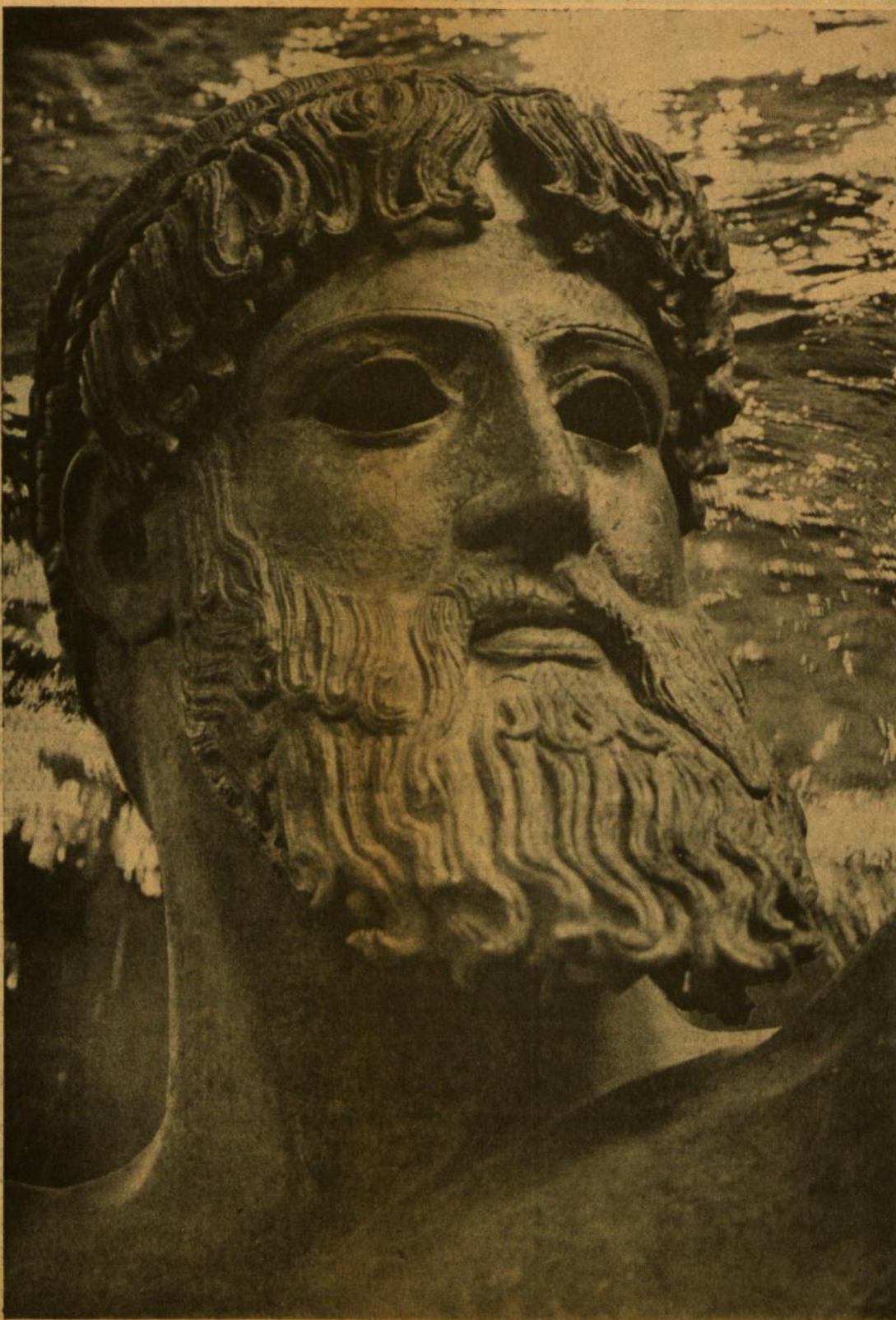
Pour l'enfant, amoureux des
cartes et d'estampes...
Venclova naudoja žodį "kū-
dikis".
Vilioja kūdikį žemėlapiu,
estampai...

Baudelaire'o tekstas aiškiai kal-
ba apie mokinuką, vaikščią, ber-
niuką, o ne apie kokį dar nevi-
sai atakusį "baby".

Panašių smulkmenų, leng-
vai pataisomų, galima būtų pa-
rankioti ir daugiau, kaip, saky-
sim, H. Michaux "Nakties" ver-
time žodį "mauroji" (tu mugis)
keistumėm "tu myki". Baugu tik,
kad savo trigeriais dar kartą
įrodysim, kaip nesam priauge
pasitikt tikrai brandų kūrybinį
darbą.

Užtat teatleidžia man skaity-
tojai, jei užbaigsu savo pastabas
asmeniškai prisiminimu. Buvo tai
Rytprūsiose, traukiantis nuo
fronto, kai buvau pričiuptas raust
apkasu. Susipažinau tose plynėse
su visnu belgu, karo belaisviu. Ir
taip vieną lietingą vakarą, gūrkš-
nojom arbatą jo pašiūrėj, rūkėm
kvapni, kaip reta, tabaką ir šne-
kėjom, žinoma, apie nuostabias
savo tėvynes. Ir tada beveik susi-
kirtom, nes jis ėmė man aiškinti,
kad, girdi, jūsų kalba, sena tai
sena, graži tai graži, bet skurdi,
nežodinga, niekuomet nepašėgian-
ti išsakyti tų subtilių niuansų,
atšvaito atšvaitėlių, kuriuos taip
puikiai perteikianti prancūzų kal-
ba.

Dieve, kaip norėtusi dabar su-
sitikti tą mielą belgą ir tęsti nu-
trūkusį pokalbį!

Graiklikas jūrų dievas Poseidonas. Skulptūra iš 5-tojo amš, prieš Kristų.

Iš naujosios graikų poezijos

KONSTANTINOS KAVAFIS

1863—1933

Poetas. Gimė ir mirė Aleksandrijoje (Egipte). Spausdino savo
negausius eilėraščius retai ir mažais tiražais. Dauguma jų
surinkta ir išleista po mirties (Polemata, 1963, ir kt.). Kūryboje
vyrauja erotiniai ir ypač istoriosofiniai motyvai. Laisvos, neor-
namentuotos eilės pasižymi nepakartojama — skeptiška, skaus-
minga, išdidžia — intonacija; jos stipriai paveikė daugelio tautų
moderniąją poeziją.

ITAKĖ

Kada išplauksi praraston Itakėn,
prašyk dievus, kad kelias būtų ilgas,
klaidus ir pilnas paslapčių.
Nepaisyk lestrigonų nei kiklopų,
nepaisyk Poseidono rūščio.
Jie niekad neužklups tavęs, jei šaishčios
bus tavo mintys, jeigu sieloj

ir kūne viešpataus kilni aistra.
Tu niekad nesutiksi lestrigonų,
kerštingo Poseidono ir kiklopų,
jei tavo dvasioj jų nėra, jei pats
neišviliosį jų iš nebūties.

Todėl prašyk, kad kelias būtų ilgas,
kad vasaros rytais tau būtų lemta
iplaukti į nematytus uostus,
kad jie džiaugsmingai sveikintų tave.
Svečiuokis finikičių mugėse
ir įsigyk jų prekių —
koralų, perlamutro, gintaro ir juodmedžio;
įvertink nuostabią kvapių aliejų įvairovę;
pirk tiek kvapių aliejų, kiek įstengsi;
lankyk šimtus Egipto miestų
ir mokykis iš jų, kurie pranoksta mus.

(Iš „Ateities“ išleistos Tomo Venclovos poezi-
jos vertimų antologijos „Balsai“).

Ir visada mąstyk apie Itakę.
Ji — tavo tikslas, kur bebūtum.
Bet įvykių neskubink.
Tegul kelionė trunka daugel metų;
atplauk į tėviškę visai pasenęs,
igijęs išminties ir patyrimo,
nes ji neduos tau jokio turto.

Itakė dovanojo tau kelionę.
Jei jos nebūtų, nevertėtų plaukti,
bet šiaip Itakė — nežymi sala.

Nors ji skurdi, ji neapgaus.
Kada igysi išminties ir patyrimo,
tikrai suprasi, kas gi tos Itakės.

KARALIAI IŠ ALEKSANDRIJOS

Visi aleksandriečiai susirinko
pasiziūrėti Kleopatros atžalų —
jaunučio Cezario, jo brolių Aleksandro
ir Ptolemėjo; šiandien juos įvesdins
į Stadiumą, ten apvainikuos
ir deramu būdu paskelbs monarchais.
Po to įvyks kariuomenės paradas.

Armėnijos, ir Medijos, ir Partų
karaliūm virto Aleksandras.
Kilikijos, Finikijos ir Sirijos
karaliūm virto Ptolemėjus.
O Cezarionas, visų svarbiausias,
stovėjo rausvo šilko apdarais,
su hiacintų puokšte ant krūtinės,
su juosta, išdabinta ametistais ir safyrais,
ir jo baltų kurpaičių raiščiai
blizgėjo, pašviesti rausvų didžiulių perlų.
Jis buvo šlovingesnis, nei maži broliukai —
apgarsintas Karaliūm tarp Karalių.

Aleksandriečiai, žinoma, suprato,
jog visa tai — teatras.

Bet tą poetišką ir šiltą dieną
pasaulį gaubė švytinti žydrynė,
bet miesto Stadiumas buvo
neabejotinai stilingas,
dvariškių rūbai vėrė akį.
o Cezarionas žavėjo graikštumu
(kaip dera Kleopatros kūdikiui, Lagidui), —
todėl miestiečiai bėgo jo žiūrėti
ir aukštino jo vardą (egiptietišškai
ir graikiškai, o kai kurie hebraiškai),
pralinksminė nepaprasto spektaklio,
nors ir žinojo, kas tai per karaliai,
kokia tuštībā — jų vardai ir valdos.

MAŽOSIOS AZIJOS MIESTELYJE

Naujienos apie Aktiumo mūšį
nelauktos, ką ir besakyti.
Bet sveikinimo keisti mes nelinke.
Pakanka įrašyti naują vardą. Taigi
gale, kur sakoma: „Išgelbėjęs romėnus
nuo pragaištingojo Oktaviano,
tos didžio Cezario karikatūros“,
dabar padėsim: „Išgelbėjęs romėnus
nuo pragaištingojo Antonijaus“.
Šiaip visas tekstas tinka kuo puikiausiai.

„Laimėtojai, kurio galybės neužtemdys
nei vienas karvedys,
stebėtinam valstybės vairininkui,
kuriam mūs liaudis nuosirdžiai linkėjo
įveikt Antonijų“, — čia, kaip sakya,
mažutė pataisa, — „tikrajam Cezariui,
Jupiterio sūnui ir dovanotam,
kuris budriai mus saugo nuo grobių
ir gerbia mūsų papročius bei meną;
kiekvieno graiko numylėtam vadui,
poetinių eulogijų šaltiniui,
kurio mes nesiliaujam šlovinę
kaip dera, graikiškai, proza ir eilėmis,
kaip dera, graikiškai, garsingąja kalba“, —
ir taip toliau, ir taip toliau. Puikiausias
tekstas.

japonų, rusų, hindų, urdu, indo-
neziečių, portugalų, hansas, ir
swahili kalbos. Toliau būtų ry-
tų Europos kraštų, įskaitant ir
lietuvių, latvių ir t.t.

Visai neseniai jo vadovaujama
5 specialistų grupė — "Task
Force", pavėdimu 2-ju organiza-
cijų: "Modern Languages Associ-
ation" ir "American Council
of Learned Societies" tyrinėjo šį
klausimą. Šių tyrinėjimų prane-
šimas jau atspausdintas ir jis
taikliai papildys "Prezidento ko-
misijos svetimos kalbos ir tarp-
tautinės studijos" 1979 m.
lapkričio mėn. paskelbtą gerą
studiją, kurioje tačiau nepakan-
kamai dėmesio atkreipta į rečiau
mokomas kalbas, bet kuriomis
studijoms besisielojas mokslo vy-
ras labai nori įvesti lietuvių kal-
bos ir literatūros dėstymą savo
departamente. Dr. R. Šilbajoris

turi labai gerą vardą tiek savo
departamente, tiek dekanu aky-
se. Slavistikos departamente di-
rba ir prof. David F. Robinson,
lingvistas, pramokęs lietuviškai,
buvęs prof. Salio ir prof. Senno
studentas, turįs pastovius ryšius
su prof. Schmalstieg, A. Klimu,
J. Rėklaitiene ir kitais mūsų ling-
vistais bei literatais.

Estų tautybės lingvistikos pro-
fesorė Ilse Lehistė, pasiekusi tarp-
tautinio garso, ingi priklauso Ry-
tų Europos studijų programai.

Dr. Dieter Haenicke (Vokietii-
joj gimęs), humanitarinių moks-
lų fakulteto dekanas, be rezervų
angažuojasi mūsų katedros kūri-
mui ir žada savo užimamos vie-
tos svoriu paremti departamento
prašymą NATIONAL EN-
DOWMENT FUND FOR HU-
MANITIES (NEH) "challen-
ging" fondų pinigams gauti iš
šios federalinės institucijos.
Thomas J. Kolda, kuris tvarko

universiteto "Development" de-
partamentą ir fondus, mano, kad
nebūtų didelių sunkumų iš nesu-
varžytų (unrestricted) universi-
teto fondo sumų mums gauti ko-
ties 100,000.00 dolerių sumos
paramą iš paties universiteto.

Universitetas daro labai rimtą
įspūdį: veikia visi fakultetai ir į-
vairiausios profesinės mokyklos,
pradedant medicina, veterinarija,
žemės ūkiu ir baigiant humani-
tariniais mokslais. Bendras stu-
dentų skaičius šiais metais pra-
šoka 53,000, o profesūrą sudaro
3784 asmenys.

Kaip vykty katedros steigimo
finansavimas
Katedros kaina — 750,000.00
dol., kaip ir kituose valstybiniuo-
se universitetuose. Bet šis univer-
sitetas turi plačios apimties Rytų
Europos studijas, kurios mums
yra labai svarbios. 1981 m. pra-
džioj universitetas kreipsis į NE
H, prašydamas finansinės para-

mos 3 ar 4 katedroms steigti.
"Challenging" fondų formos pa-
šalpa sudaro 25 proc. katedrai
veikti reikalingos sumos, o liku-
sius 75 proc. turi parūpinti pa-
tys steigėjai. Būtų beveik neįma-
noma, arba labai sunku rasti ki-
tą universitetą, kuris sutiktų pra-
šyti iš NEH paramos lituanisti-
kai, nes paprastai universitetai
prašo paramos daug "svarbes-
niems" projektams, negu litua-
nistika, žiūrėdamą iš savo
universitetinės administracijos
taško.

Skaičiavimo supaprastinimui imkime katedros vertės kainą
\$800,000.00.

	NEH	Lietuviai
1-mieji metal	\$100,000.00	\$100,000.00
2-ji "	—	200,000.00
3-ji "	100,000.00	100,000.00
4-ji "	—	200,000.00
Iš viso	\$200,000.00	\$800,000.00
Iš Development fondo	—	(100,000.00)
Lietuviams tektų surinkti		\$500,000.00

Taigi per ketverius ar penke-
rius metus mums tektų surinkti
apie 500,000.00 dol. Tačiau po to
turėtumėme prieglobstį, kur mo-
kymo ir tyrimo darbas tiek ka-
tedros vedėjo, tiek svečių profeso-
rių galėtų būti vykdomas nuola-
tos. Tai ne vienkartinė, o am-
žius išliekanti vertybė.

Šv. Jono apreiškimas ir mes

Pokalbis su kun. V. Bagdanavičium Šv. Rašto seminario proga

Šv. Rašto seminaras Chicagoje vyks kovo 14 — 16 dienomis Jaunimo centre. Kun. V. Bagdanavičius jame skaitys dvi paskaitas, pirmoji "Šv. Jono apreiškimas". Šv. Rašto seminario vadovybės paprašyta, kreipiausi į kun. Vyt. Bagdanavičių su keliais klausimais.

— Kunige, esame jums dėkingi, kad sutikote praturtinti seminaro dalyvių savo giliomis, išmąstytomis ir kartais ypač originaliomis mintimis.

— Aš truputį išsiganau, kai Šv. Rašto seminare buvau pakviestas kalbėti apie Šv. Jono apreiškimą. Mat, prieš trisdešimt metų esu parašęs knygą apie "Šv. Jono apreiškimą". Man dabar reikėtų grįžti prie jos skaitymo. Tai mane gerokai gąsdina. Nuo to laiko, kai aš tą apreiškimą studijavau, praėjo daug laiko. Per tą laikotarpį daug skaičiau ir studijavau. Ir aš būkštāju, ar mano pažinimas nebus per daug pasikeitęs. Per šį laikotarpį Šv. Rašto studijos pasidarė magdos dalyku. Daug visko praradę ir daug ko išaiškinta, ar bent iškelta abejonių dėl ankstesnių aiškinimų. Ne su visais tais aiškinimais ar bent jų dvasia, aš galiu sutikti. Bet, iš kitos pusės, nesu formalus Šv. Rašto studijų specialistas, kad įstengčiau rimtai tom pažūrom prieštintis. Taigi, Jūs matote mano būkštavimų pagrindus. Iš kitos pusės, aš rašiau, tie klausimai man nebuvo tokie ryškūs, kokie jie man yra šandien.

— Ar jūs nemanot, kunige, kad, prabėgus 20-tai metų, nuo kalbamos jūsų knygos gimimo, praėjus jūsų maištaujančioms nuotakoms, žengiant per brandžias, kiek jau rudeniskas dienas, anomis valandomis parašytos mintys ir galvojimai šandien bus kiek pasikeitę?

— Taigi, kaip jūs sakot, kyla klausimas, ar ši mano knyga šandien yra gera, ar ji yra pasenusi. Norėdamas atsakyti į šį klausimą, ją gerokai pavarčiau. Aš ją skaitinėčiau, kaip visai ne mano, o kito asmens knygą. Daugelis galvojimų iš šios knygos man kilo, kaip visai ne mano mintys. Ir tai nenuostabu, nes nuo to laiko, kada tomis mintimis gyvenau, yra praėję trisdešimt metų. Tačiau, nepaisant to, aš šia knygą, dabar skaitoma, nepasipiktinau. Ji man atrodė ne vienu atveju sveika. Dar daugiau, ji man atrodė, kaip šio šimtmečio žmogaus dvasinių išgyvenimų knyga. Ji man pasirodė tarsi koks Tomo Kempiečio "Kristaus sekimas", tik be kai kurių šešiolikto šimtmečio pertempių. O iš kitos pusės, ji yra dvidešimto šimtmečio krikščioniško dvasingumo knyga, būdinga šio šimtmečio silpnėms ir pranašumais. Ir toliau, ji yra lietuviško krikščioniškumo išraiška. Ji yra parašyta žmogaus, kuriam nebuvo nieko svetima, kas lietuviška. Gal kas nors vėliau ras joje lietuvišką naivumą, tačiau dabar mums tie naivumai dar yra labai rimtai galiojantys. Tokios lietuviškos apraiškos, kaip Milašius, Čiurlionis, Eretas, Skvirec-

— Ar jūs nemanot, kunige,

— Ar jūs nemanot, kunige,

— Ar jūs nemanot, kunige,

Apokalipsės raiteliai keturioliktojo šimtmečio prancūzų gobelene

kas. Girnias ir kiti įsijungia į šią epopeją.

Norint atsverti priekaištą, kad ši knyga nėra tikslia prasme biblinė studija, reikia išskirti, kad ji yra ne maža dalimi filosofinė, ypač istorijos filosofijos prasme. "Šv. Jono apreiškimą" negalima atjungti nei nuo krikščionijos istorijos, nei nuo istorijos filosofijos ar jos teologijos. Visas žmonių gyvenimas kažkuria kryptimi rieda, ir ši knyga ne tik pačia kryptimi, bet ir keliu faze žymi labai įspūdingai. Šis aiškinimo kelias turi ir daugiausia pavoju. Kas nori įvairius Apreiškimo simbolius pritaikyti atskiriems istoriniams asmenims, praėjus kuriam laikui, turi savo pritaikymus pakeisti, nes atsiranda naujų antikristų ir naujų tikėjimo liudytojų.

— Klausant jūsų pasisakymų, atrodo, kad seminario vadovai

pasielgė prasmingai, jus pakviestam kalbėti šia tema, kurią jūs savo tiksliai filosofiniu priėjimu vėl iš naujo atkūrsit ir pritaikysit mūsų dienoms.

— Aplamai yra gerai, kad šių metų Šv. Rašto seminaras įtraukė "Šv. Jono apreiškimą" į savo studijas. Šioje knygoje keliai klausimai nėra pasenę nė šiandien. Jie yra universali žmogaus gyvenimo klausimai. Kaip daugelis žmogaus klausimų jie nėra lengvai atsakomi, taip paprastai, kaip "plius ir minus", bet rimtam tikinčiam žmogui jų studijavimas teikia paguodas.

Antrosios kun. Vyt. Bagdanavičiaus paskaitos (kovo 16 d.) tema yra: "Kristaus prisikėlimas Šv. Rašte".

Danutė Augienė

Los Angeles dienraštis giria Jurašo spektaklį

Jurašo spektaklis "Savižudis" Providence miesto "Trinity" teatre paveikė ir tolimąją Kaliforniją. Dienraščio "Los Angeles Times" vasario 17-os sekmadieniniame numeryje pasirodė platus ir entuziastingas straipsnis apie šį pastatymą. Gana neįprasta, kad Kalifornijos dienraštis skelbtų išsamią recenziją apie kitame Amerikos pakraštyje — ir ne Broadwayjuje — pastatytą spektaklį, ir dar pirmame kultūrinio skyriaus "Calendar" puslapyje. Straipsnio autorius, žinomas kritikas Dan Sullivan, buvo atskridęs iš Los Angeles į Providence ir tą dieną pakliuvo į moksleiviams skirtą spektaklį.

"Tai buvo nuostabus vakaras teatre. Beje, mano atveju, nuostabus rytas, — pastebi kritikas. — Aš mačiau "Savižudį" kartu su Providence gimnazijų jauniu mu... Kai matai šešiolikmetį pagautą ir sužavėtą, žinai, kad scenoje tikrai vyksta gyvenimas..."

Kritikas savo platų straipsnį pradeda tokiais žodžiais: "Jausmas kažkuo panašus į pojūtį, kad pats esi žiūrovų stebimas, tik daug malonesnis yra įtarimas, jog matai šedevrą. Tą aš patyriau per pirmas dešimt minučių, sėdėdamas Erdmano "Savižudžio" Amerikos premjeroje Trinity teatre, o spektakliui baigiantis, mano įtarimas virste įsitikinimu. Parašytas Sovietiniam teatrui trečiame dešimtmetyje, bet Stalino cenzorių uždraustas, "Savižudis" staiga įsisteisio Trinity scenoje, kaip moderni pasaulinio teatro klasika. Pastatytas sovietinės valdžios malonę praradusio jauno režisieriaus Jono Jurašo spektaklis perteikia visas pjesės spalvas — juoką ir ašaras. (Tai pati svarbiausia Amerikos teatrinio sezono premjera".

(Beje, kitame Amerikos pakraštyje Bostono kritikas Kevin Kelly po premjeros rašė, kad "Savižudis", matyt, bus pats svarbiausias sezono įvykis anot jo, "čia, ten ar bet kur kitur").

"Los Angeles Times" kritikas su užsidegimu analizuoja spektaklį ir pjesę: "Pirmiausia krinta į akis nuostabus Roberto Soulo scenovaizdis, atitinkantis Erdmano pjesės balansą, kur realus gyvenimas nuolat persipina su keistenybėmis. O keistenybės turi savo logiką. Tai realybė, išpūsta kaip balionas, kad pamatytum joms absurda, o gal ir jos trupinimą..."

Nagrinėdamas veiksmo eigą ir aktorių vaidybą, kritikas at-

kreipia dėmesį į ekstazės momentus. "Reikšminga, kaip nuostabiai šitas farsas pakyla iki didingumo" — sako jis. "Pavyzdžiui, aktorius Meader, kuris vaidina Rašytoją, Erdmano žodžius pakelia į tokį aukštį ir tolumą, jog ir mes pasijuntam sukrešti, pagauti iki ašarų. Esu girdėjęs apie tokį efektą rusų teatre", sako Sullivanas, "apie tą sugebėjimą komizmą išspausti iki spindesio, iki mistiškumo. Bet niekada nesitikėjau to pamatyti Amerikos teatre. Erdmano pjesė turi tą laukinišką sielą, kuri tebėra gyva Rusijoje, ir Jurašo režisūra priverčia pasijusti jos dalmi".

"Yra ir politinė pjesės pusė, greičiau jos centras", pastebi kritikas. "Erdmanas buvo pavojingas rašytojas, nei jis pats manė... "Savižudis" — tokia satyra, kuri gali supurtyti režimą ir išsviesti jį iš savo ratų. Kai atsiranda žmogus, kuris turi žūliu mo pasakyti, ką kiekvienas galvoja, palengvėjimo atodūsis gali išsiveržti kaip uraganas. Ši pjesė — tai pogrindžio sąmojis, plačiai išėjęs į viešumą ir išaugęs iki efekto, kai ne tik Karalius tampa nuogas (t. y. sovietinė sistema), bet ir jo žmonės. "Marksizmas", "Revoliucija" — tai žodžiai, kurie jau niekam nepasaldina duonos. Kokios duonos? Kur yra laisvė..." rašo Dan Sullivan.

"Erdmanas išsireiškia kartais gudriai, per komiškus įvaizdžius, kartais tiesiogiai, kad ir Inteligento žodžiais: "Šandien tik mifusieji gali pasakyti, ką gvyjeji galvoja. Bet "Savižudis" nėra traktatas. Trinity spektaklyje — tai komedija apie tuos, kurie stengiasi išlikti, kurie mėgina neįkisti nagų į politiką. Režisierius Jonas Jurašas, kuris vadovavo Kauno Valstybiniam teatrui Lietuvoje, kol pats nesusikirto su sovietine valdžia, puikiai perdavė Erdmano pjesės balansą. Mes matome, kur charakteriai yra atsidūrę visuomenės spaustuose, kur juos pančioja žmogiška prigimtis ir kur jie yra patys savi mi. Čia komedija ir tragedija kartu, ir abi pusės mus pasiekia".

"Ateityje "Savižudis" bus vaidinamas daugelyje scenų, bet nebe su tokia ornatu, kaip šiame spektaklyje", rašo kritikas. "Atrasti scenoje iki šiol nežinotą klasiką yra beveik toks didelis teatro pasiekimas, kaip ir klasiką pagimdyti. Taip ir įvyko Providence teatre", užbaigia savo recenziją Dan Sullivan. a. g.

Nauja pajėga mūsų pianistų tarpe

Į Floridos Palm Beach apylinkių šiais metais suruoštą Lietuvos Bendruomenės skyriaus Vasario šešioliktosios minėjimą labiausiai patraukė iš Chicago atsivežtas smalsumas paklausti dar negirdėtos lietuviškos pianistės. Minėjimo programai atlikti buvo pakviesta iš New Yorko, tenais fortepijono studijas tebetęsianti, buvusi klevelandietė Dalia Sakaitė. Dalia fortepijono pradėjo mokytis pas Birutę Nasvytytę-Smetonienę. Vėliau mokėsi pas Andrių Kuprevičių Cleveland

Musical Settlement mokykloje ir joje baigė visą septynerių metų kursą. Po to, gavusi stipendiją už gerą pažangą, buvo išvykusi Vokietijon, kur gavo diplomą Hamburgo Staedtliche Hochschule fuer Musik ir dar įsigijo Bachelor of Music laipsnį Cincinnati univ. Šiuo laiku tęsia studijas New Yorko, žinomojoje Manhattan School of Music.

Pianistė savo programą pradėjo Beethoveno Capriccio op. 126 ir keliais gerai parinktais lietuvių kompozitorių kūrinių. Čia atlik-

ta A. Kačanausko variacijos "Siuntė mane motinėle" tema, M.K. Čiurlionio nuotaikingas kūrinių "Laktingla" op. 19 ir du jo preliudai. Toliau sekė savo kūryba mūsų publikai mažiausiai žinomo kompozitoriaus Vytauto Bacevičiaus techniniai įmantrūs ir įspūdingas variacijų pobūdžio "Suktinis" iš suites "Keturi šokiai" Op. 39. Šis talentingas, savo laiku kraštutiniu modernistu apsišaukęs ir prieš lietuviškąją visuomenę savo naišiomis politinėms pažūromis susikomprimitavęs menininkas yra palikęs apščiui dėmesio verty kompozicijų. Šių dienų ausimis klausant, Bacevičiaus moderniosios kompozicijos jau niekie- no nestebina ir nepiktina. Jo "Suktinis", pianistės nuotaikingai atliktas, padarė net ir gerokai konservatyviai nusiteikusiai vyresnio amžiaus publikai visiškai priimtina įspūdį. Programa baigta tradicinio stiliaus F. Liszt'o Waldesrauschen ir Chopin'o Valsu - Brillante bei Scherzo op. 39.

Dalia Sakaitė turi gražių pianistės duomenų. Apdovanota gera atmintimi ir muzikine koncentracija, ji sugeba savo švaria, jau net sunkokus dalykus be pastebimų pastangų įveikiančia technika bei nuoseklia interpretacija patraukti klausytoją ir išlaikyti jo dėmesį. Ypač patraukliai jos rankose skambėjo meniškai atlikti Beethoveno ir lietuvių kompozitorių kūrinių.

Platesnės apimties programoje ir su geresniu instrumentu, atrodo, kad Dalia Sakaitė sugebėtų iš pirmąjį malonų įspūdį dar sustiprinti ir galėtų atsistoti greta Clevelande muzikines šaknis įleidusių mūsų profesionalaus lygio pianistų, ir jai galėtų atsiverti durys ne vien tik į lietuviškosios Chicago bei kitų mūsų ko-

Naujai JAV LB Kultūros tarybai veiklą pradėdant

Devintosios JAV LB Krašto valdybos nare buvo pakviesta ir patvirtinta Ingrida Bublienė iš Clevelando. Jai patikėtos Kultūros tarybos pirmininkės pareigos.

Pirmininkė sudarė Kultūros tarybą tokios sudėties: Viktoras Marūnas — vicepirmininkas, Rita Balytė — sekretorė, Jurgis Malskis — reikalų vedėjas ir išdininkas, Nijolė Palubinskienė — dailės sričiai, dr. Jonas Cadzow — archyvams, dr. Augustinas Idzelis — ryšiams su mokslo įstaigomis ir mokslininkais, muz. Andrius Kuprevičius — muzikos sričiai, Algis Rukšėnas — spaudos sričiai, Juozas Stempužis — radijo sričiai.

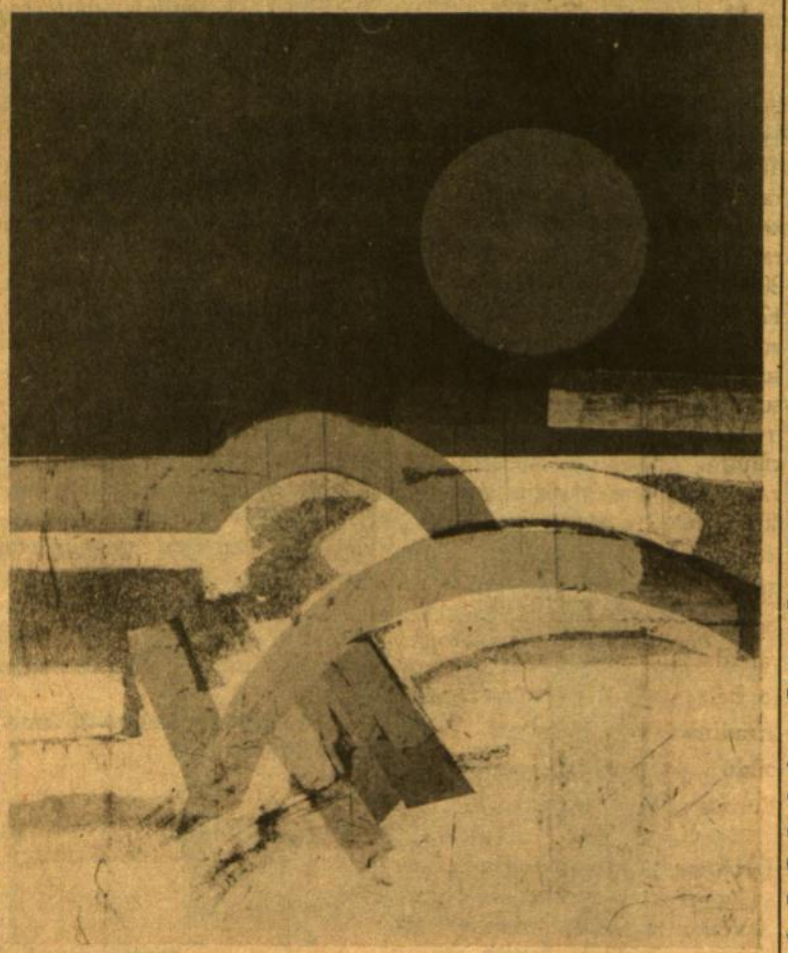
Kultūros taryba reiškia padėką buvusiai Kultūros tarybai su jos pirmininku Aleksandru Radžium už svarbią pareigų per davimą ir už tolimesnės veiklos sugestijas, kurias bus stengiamasi realizuoti.

Kultūros taryba, suprasdama, kad jos veikla turėtų būti vienas iš pagrindinių šaltinių tautiniai gyvybei išvystijai išlaikyti, globoti ir ugdyti, prašo ir tikisi moralinės bei medžiaginės paramos, siūlymų ir patarimų iš Krašto Apygardų ir Apylinkių valdybų, iš Lietuvių fondo, Radijo programų ir iš patriotinės spaudos.

Kultūros taryba įsiekos konkrečių kelių ir priemonių sudaryti sąlygas naujom idėjom bei įmanomiems planams realizuoti, kūrėjų pastangoms įvertinti ir kūrybos vaisiams skleisti.

Jonijų scenas, bet ir į platesnius horizontus.

Algis Šimkus

Giedrė Zumbakienė

Amžina naktis (ofortas) Nuotr. A. Urbos
Iš Lietuvos dailės instituto parodos M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.

— Kas, gerbiamas kunige, jus tada paskatino tos temos nagrinėjimo imtis, domėtis evangelistų Jonu, jo įkvėptas mintis narpinti ir rašyti studiją?

— Kas mane paskatino tada rašyti tą studiją? — Trumpai sakant, tai buvo mano asmeniniai išgyvenimai. Tais laikais aš pasiryžau tapti marijonu. Tai buvo gana radikalus mano gyvenimo pasikeitimas. Tada taip gerai nesupratau, ką aš padariau, kaip suprantu dabar. Vienas redaktorius kartą paklausė, kas mane paskatino stoti pas marijonus. Tada pokalbis nukrypo į kitas sritis, ir neturėjau galimybės jam į tai atsakyti. Iš tikrųjų ne nežinojau greitosiomis ką atsakyti. Vėliau, grįždamas prie šio klausimo, bandžiau pats sau rasti atsakymą. Mat, savo prigimtini esu gana užduras ar bent nelengvai santykiaujantis su kitais žmogus. Bet aš kažkaip gyvai jaučiau santykiavimo reikala; santykiavimo ne tik su sau artimais, bet ir su visais žmonėmis. Krikščionybė man neatrodė vienišumas. Ir galima sakyti, kad šis uždavinys buvo pats reikšmingas. Jo imdamasis, aš ryžausi įsijungti gana tampriai į žmonių būrį, kurių aš nepažinojau. Ir nereikia sakyti, kad tai ne lengvai man atsiėjo.

Tai neturi tiesioginio ryšio su "Šv. Jono apreiškimo" studijomis. Bet turi netiesioginį ryšį. Įstojęs į marijonus ir turėdamas pareigą atlikti vad. noviciatą, t. y. labiau uždaro gyvenimo vienerius metus, ėmiausi „Šv. Jono apreiškimo" studijos.

— Bet kodėl šios paskutinės Naujojo Testamento knygos?

— Tam buvo savita priežastis. Ši knyga savo klaukumais ir kontrastais buvo gyvas simbolis mano ką tik išgyventų kontrastų.